

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích

Archiv obce Slatina

1874–1945 (1951)

Inventář

EL NAD č.: 146

AP č.: 289

Kateřina Nová, Jiří Kříž

Plasy 2012

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7
Inventární seznam	9

I. Vývoj původce archivního fondu

Slatina leží 10 km východně od Kralovic a 2 km severně od Chříče (Loc: 49°59'4.665"N, 13°38'1.940"E) na katastrálním území Slatina u Chříče v nadmořské výšce 416 m. Jméno obce vzniklo z podstatného jména slatina, kterým se označovaly bažinaté oblasti. Ves příslušela k farnosti kožlanské, od roku 1858 k chříčské. Děti ze Slatiny chodily do chříčské obecné školy.

Ves byla již ve 13. století sídlem vladyckého rodu. Jako první je připomínán Bozděch mladší ze Slatiny v roce 1327. Jeho vnuk Ondřej, řečený Špalek, získal roku 1406 Zvíkovec, kam přesídlil a Slatinu k němu připojil. V 15. a 16. století ves několikrát změnila vlastníka, až ji v roce 1584 koupil Jan Týřovský na Hřebečnickách. Ten v roce 1585 kupuje i Chříč. Od tohoto data příslušela Slatina ke statku chříčskému. V roce 1701 ho kupuje Václav Josef hrabě Lažanský z Bukové na Manětíně. Marie Gabriela, rozená hraběnka Černínová z Chudenic, vdova po Václavu Josefu hraběti Lažanském, odkázala ve své poslední vůli z roku 1758 polovinu chříčského panství Ústavu šlechtičen u sv. Andělů v Praze. Ústav v roce 1764 odkoupil druhou polovinu panství od zbývajících dědiců Lažanských a panství vlastnil až do roku 1906, byl tedy posledním patrimoniálním držitelem.

Po zrušení poddanství a patrimoniální správy vznikalo na základě tzv. Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170 ze dne 17. března 1849 nové územněsprávní členění. Slatina se stala místní obcí, kterou tvořily osady Slatina a Lhota, v soudním a politickém okrese Kralovice v Plzeňském kraji. Přifaženým místem k obci byl nedaleký hospodářský dvůr Březsko a hájovna Jezera.

Podle Stadionova prozatímního obecního zřízení i rámcového říšského obecního zákona (č. 18/1862 říšského zákoníku) a obecního zřízení a volebního řádu pro Čechy (č. 7/1864 zemského zákoníku) byl volen obecní výbor se tříletým funkčním obdobím. Výbor ze svých členů volil starostu a obecní představenstvo. Voliči byli rozdělení do sborů podle volebního cenzu. Například v roce 1908 bylo v I. a II. sboru po 10 voličích a v III. sboru 74 voličů, každý sbor volil tři členy výboru.

V roce 1919 byl novelizován zákon o obecním zřízení a volbách v obcích (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). Volilo se na základě rovného hlasovacího práva a místo výboru se volilo obecní zastupitelstvo se čtyřletým (od roku 1933 šestiletým) funkčním obdobím. To pak ze svých členů zvolilo starostu a radu. V roce 1920 se osamostatnila osada Lhota. Volby v obci proběhly v roce 1920, 1924, 1928 a 1932, kandidátky sestavovaly zpravidla jen dvě strany, a to agráři a sociální demokraté.

Při obecním úřadu fungovaly komise finanční a stavební. V roce 1911 je zmíněna komise požární, v období první světové války existovala komise žňová a v období hospodářské krize (od roku 1936) komise sociální. Obecní zastupitelstvo vysílalo své zástupce do knihovny rady, honebního výboru a Místní školní rady v Chříči. Obec platila obecního hajného, který vykonával i funkci obecního posla a ponocného.

Obec vlastnila dva obecní domky čp. 10 a 28, kovárnu a zvonici. V roce 1929 chtěla obec kovárnu a zvonici opravit, ale zvonice byla natolik zchátralá, že bylo rozhodnuto ji zbourat a zvonek byl instalován na kovárně. V roce 1909 byla postavena obecní sušárna na ovoce a v následujícím roce dostal místní hospodářský spolek subvenci na postavení dobytčí váhy, tu však dostavěla až obec v roce 1925.

Dne 15. května 1910 schválil obecní výbor záměr postavit ve Slatině školní budovu a požádat o zřízení dvojtřídní školy. Výbor dokonce v obci vybral několik vhodných lokalit, kde by se škola dala postavit. Když v roce 1912 chtěli stavět novou školní budovu ve Chříči, odmítl obecní výbor stavbu spolufinancovat, protože obec Slatina měla podanou žádost o svou školu. Starosta byl pověřen, aby osobně zajel do Prahy intervenovat u c. k. zemské

školní rady o její urychlené schválení. Snaha obce o vlastní školu vyšla ale naprázdno a děti ze Slatiny i nadále docházely do obecné školy v Chřívči.

Velkou pozornost obec věnovala budování okresní silnice mezi Lhotou a Slatinou. Přestože stavba silnice byla povolena už v roce 1900 a o tři roky později byl vypracován také projekt, stavba byla zahájena až v roce 1913. Během světové války byly stavební práce přerušeny a ke kolaudaci došlo až po roce 1930.

V roce 1930 vybrala obec mimořádně na dani z přírůstku hodnoty nemovitosti přes 48 tis. Kč. Obecní zastupitelstvo rozhodlo z těchto peněz založit fond na elektrifikaci. Když v roce 1934 byla obec elektrifikována, ve fondu bylo 57 tisíc Kč. Zbývající částku ve výši 11 tis. Kč si obec půjčila v Okresní hospodářské záložně v Kralovicích.

V obci fungovalo několik spolků. Nejviditelnějším byl sbor dobrovolných hasičů, který vznikl v roce 1898 a na základě zemského zákona pro Čechy č. 45 z 25. května 1876 se spolupodílel s obcí na protipožárních opatřeních. Obec ještě v roce 1898 koupila stříkačku a další potřebné požární nářadí, které bylo uloženo v kůlně u obecní kovárny. Za obcí nějakou dobu fungovalo hasičské cvičiště. V roce 1927 obec postavila nové zděné hasičské skladiště a v roce 1937 se zaručila za půjčku pro hasičský sbor na koupi nové motorové stříkačky.

Dále v obci působila Místní jednota republikánského dorostu (M.J.R.D.) Republikánský dorost organizoval od roku 1929 divadelní, taneční a sportovní akce. V obci fungoval ještě sportovní klub SK Slatina a Komitét pro postavení pomníku padlým vojákům ve Slatině.

První zmínku o snaze postavit pomník obětem války máme z roku 1929, kdy starosta honebního výboru žádá zastupitelstvo, aby na tento účel věnovalo výnos z nájmu za honitbu za uplynulých šest let. Ve stejném roce začal organizovat republikánský dorost divadelní představení a 12. prosince 1930 požádal o vrácení obecní dávky za představení právě na pomník. Ten byl slavnostně odhalen a předán obci dne 14. července 1935.

Činnost obecního úřadu byla ukončena v květnu 1945, kdy byl ustaven místní národní výbor. Prvním předsedou byl zvolen dosavadní úřadující náměstek Antonín Skalický.

Starostové obce:	V letech:
Václav Aksamít (radní)	? –1879
Antonín Vávra	1880–1882
Josef Pazák	1883–1884
Václav Smolík	1885–1888
Václav Pešek (radní)	1889–1890
Josef Šafránek	1890–1892
Václav Aksamít	1893–1895
Josef Šafránek	1895–1898
Antonín Bureš	1898–1902
Václav Bláha	1902–1905
Václav Pazák	1905–1919
František Fišek	1920–1924
Václav Konopásek	1924–1933
Václav Klečánek	1933–1934
Antonín Skalický (úřadující náměstek)	1934–1936
Václav Klečánek	1936–1943
Antonín Skalický (úřadující náměstek)	1943–1945

Vývoj počtu obyvatel a domů v obci:

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950
obyvatel	229	247	240	256	207	222	195	119
Domů	20	34	35	37	40	40	41	42

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Fond Archiv obce Slatina tvoří archiválie vzniklé činností Obecního úřadu ve Slatině, který fungoval v letech 1850–1945. Z dochovaných písemností není evidentní, kde a jakým způsobem byly ukládány.

Dne 11. a 12. května 1955 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru ve Slatině. Převzaté archiválie byly dodatečně v roce 1996 zapsány do knihy přírůstků k datu 15. května 1955 pod číslem 1012.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Slatina je Obecní úřad ve Slatině. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. března 2010.

V roce 1956 Jaroslav Vavřík fond obecního úřadu hrubě uspořádal a Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností, který v roce 1989 upřesnila Marie Vitoušová. V průběhu současné inventarizace byl fond přemanimulován a tím došlo ke změně v jeho celkové metráži, časovém rozmezí i v počtu a skladbě evidenčních jednotek. Fond AO Slatina o celkovém rozsahu 0,38 bm nyní obsahuje 9 knih, 5 podacích protokolů a 1 karton spisů. Archiválie byly rozděleny na I. Knihy, II. Spisový materiál a III. Účetní materiál.

Mezi knihy byly zařazeny zápisy ze schůzí obecních orgánů z let 1898–1919, 1921–1932, 1934–1945 (1951) a 1921–1945 (1950) (inv. č. 1–4) a evidenční knihy cizích příslušníků v obci z let 1923–1930 a 1930–1940 (inv. č. 5 a 6). Ve druhé skupině se ve fondu nalézají podací protokoly z let 1905–1918, 1924–1934, 1934–1939, 1939–1941 a 1941–1945 (1949) (inv. č. 7–11) a spisy, které byly rozděleny podle věcného hlediska (inv. č. 12–17). Skupinu III. tvoří dvě hlavní knihy z let 1878–1913 a 1913–1934 (inv. č. 18 a 19) a pokladní deník z let 1877–1926 (inv. č. 20). Účty jsou zastoupeny účetními uzávěrkami (inv. č. 21) a výkazy zápůjček (inv. č. 22).

Časový přesah u inv. č. 3, 4 a 11 je dán pokračováním v zápisech místním národním výborem. Jelikož ale převažuje agenda obecního úřadu, byly archiválie ponechány ve fondu obce.

Zápisy ze schůzí obecních orgánů (inv. č. 1–4) byly zařazeny do I. kategorie, ostatní archiválie do II. kategorie. Písemnosti jsou, vyjma několika dvojjazyčných česko-německých tiskopisů z doby okupace, psané česky a v době zpracování fondu se až na drobná poškození prachem nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Fond Archiv obce Slatina poskytuje podrobné informace o činnosti obecní samosprávy od konce 19. století až do roku 1945, kdy obecní úřad zaniká. Velké množství informací se nalézá hlavně v zápisech ze schůzí obecních orgánů a v účetních knihách.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Slatina 1874–1945 (1951) uspořádala Kateřina Nová a Jiří Kříž. Inventář zpracoval Jiří Kříž v červnu 2011 a čistopis zhotovil v lednu 2012 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 25. ledna 2012

Kateřina Nová, Jiří Kříž

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1855–1945 (1948)*, kar. 27, inv. č. 307, Slatina – obecní záležitosti 1918–1936.

Verzeichniss der Orts-Gemeiden im Königreiche Böhmen. Prag 1861.

Zákoník zemský pro Čechy, ročník 1920. Praha 1920, částka XVIII., vyhláška 58.

II. Literatura

BUKAČOVÁ, Irena – FÁK, Jiří: *Paměť krajiny IV. Soupis drobných památek Chříčska a Kožlanska*. Mariánská Týnice 2009.

CAIS, Petr: Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1918–1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, s. 249–285.

FLÖGEL, Jaroslav: *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha 1933.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. I. díl. Praha 2006.

Historický lexikon České republiky 1869–2005. II. díl. Praha 2006.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha 2005.

KOČKA, Václav: *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice 1930.

MARTÍNEK, Zdeněk: Archiv obce – příspěvek k vymezení a charakteristice archivního fondu. *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, zvláštní příloha.

NOVÁKOVÁ, Božena a kol.: *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla N – Ž*. Praha 1991.

PROFOUS, Antonín: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. Díl II*. Praha 1949.

SHELLE, Karel: *Vývoj české veřejné správy*. Ostrava 2008.

ZETEK, František J.: *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice 1932.

Inventární seznam

Inv.č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn.
I. Knihy			
1	Zápisy ze schůzí obecního výboru	1898–1919	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady	1921–1932	K 2
3	Zápisy ze schůzí obecní rady	1934–1945 (1951)	K 3
4	Zápisy ze schůzí obecní finanční komise	1921–1945 (1950)	K 4
5	Evidenční kniha cizích příslušníků v obci	1923–1930	K 5
6	Evidenční kniha cizích příslušníků v obci	1930–1940	K 6
II. Spisový materiál			
1. Registraturní pomůcky			
7	Podací protokol (29.9.1905–18.11.1918)	1905–1918	R 1
8	Podací protokol (6.9.1924–22.1.1934)	1924–1934	R 2
9	Podací protokol (19.1.1934–26.10.1939)	1934–1939	R 3
10	Podací protokol (26.10.1939–11.11.1941)	1939–1941	R 4
11	Podací protokol (11.11.1941–17.4.1949)	1941–1945 (1949)	R 5
2. Spisy			
12	Obecní volby a funkcionáři	1920–1940	N 1
13	Obecní pozemky, spor o obecní statek a pronájem kovárny	1893–1942	N 1
14	Stavební záležitosti, elektrifikace a rozpočet hasičského sboru	1913–1942	N 1
15	Péče o chudé, postižené živelnými pohromami	1874–1941	N 1
16	Seznam školou povinných dětí	1894	N 1
17	Repartice pozemkové daně	1935–1938	N 1
III. Účetní materiál			
1. Účetní knihy			
18	Hlavní kniha	1878–1913	K 7
19	Hlavní kniha	1913–1934	K 8
20	Pokladní deník	1877–1926	K 9
2. Účty			
21	Účetní uzávěrky	1945	N 1
22	Výkazy zápůjček	1935–1940	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Slatina
Značka archivního fondu:	AO Slatina
Časový rozsah:	1874–1945 (1951)
Počet evidenčních jednotek:	15 (9 úředních knih, 5 podacích protokolů, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	22
Rozsah v bm:	0,38
Stav ke dni:	25. ledna 2012
Zpracovatel archivního fondu:	Kateřina Nová, Jiří Kříž
Zpracovatel archivní pomůcky:	Jiří Kříž
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Karel Rom

dne 25. ledna 2012 – č. j. SOAP/060-41/2012